

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ Я-КОНЦЕПЦІЇ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Мелешко Я. А.

Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка, milashka@gmail.com

Науковий керівник : кандидат філософських наук, доцент А. В. Вертель

Одна з головних складових професійної підготовки психологів – особистісна, до якої входять інші складові. Академічна підготовка не може бути зведена до професійної придатності. Для досягнення високого рівня професіоналізму, психологу потрібні безперервне самоспостереження, самоаналіз, готовність до постійного внутрішнього діалогу, чітке усвідомлення своїх вчинків і дій. При підготовці психологів повинні бути взяті до уваги особистісні особливості майбутніх фахівців, які потрібно направляти на розвиток «позитивної Я-концепції».

Модель спеціаліста у сфері практичної психології включає необхідні особистісні характеристики, які об'єднуються у понятті «позитивна Я-концепція». До основних складових цього поняття можемо віднести: сталу, адекватну самооцінку; превалювання інтернального локусу контролю; відсутність особистісної тривожності та глибинних внутрішньо особистісних протиріч і конфліктів; високий рівень поваги до себе і оточуючих людей.

У більшості студентів-психологів «Я-концепція» має дисгармонічний характер, а саме: фрустрованість, превалювання екстернального локусу контролю, комплекс неповноцінності, висока особистісна тривожність, неадекватна самооцінка. Тому вкрай необхідно знаходити нові шляхи щодо гармонізації «Я-концепції» майбутніх фахівців у сфері практичної психології під час навчання у ЗВО вже з першого курсу.

Для того щоб гармонізувати «Я-концепцію» студентів-психологів необхідно застосовувати методи особистісно-орієнтованого навчання, які

відповідають принципам гуманістичної парадигми. На практиці реалізація цих принципів пов'язана з активізацією (посиленням) суб'єктної поведінки на основі розвитку процесів рефлексії (самооцінювання, самоаналізу, самопізнання, які є основою саморозвитку), а вони в свою чергу є фундаментом самовизначення особистості. Запорукою успішного формування позитивної «Я-концепції» психологів-практиків буде розуміння його суті процесу, засобів та шляхів реалізації, як професорсько-викладацьким складом, так і здобувачами освіти. Розуміння специфіки майбутньої професійної діяльності у сфері практичної психології неминуче змінює уявлення про себе як невід'ємної складової цієї діяльності.

Для того щоб оптимізувати умови особистісного становлення психолога-практика, необхідно щоб в її основі знаходилась суб'єкт-суб'єкта взаємодія здобувачів освіти і викладачів. Гармонія у стосунках між здобувачами освіти і професорсько-викладацьким складом – запорука розвитку особистості. Такі стосунки виключають конфронтацію та диктатуру, натомість вимагають діалог і співробітництво. Навчально-виховний процес в основі якого знаходиться діалог сприяє конструктивній взаємодії. Важливо розвивати рефлексію, яка є провідною у розвитку особистісних якостей фахівця. Рефлексію необхідно використовувати в різних ситуаціях виховання і навчання.

Самопізнання є передумовою особистісного розвитку людини. Він допомагає усвідомити власне «Я», умови в яких воно функціонує, оцінку своїх цінностей і потреб які «Я» хоче реалізувати і які спонукають «Я» до активної діяльності. Для активізації самопізнання студентів необхідно імплементувати у навчально-виховний процес прийоми і засоби опосередкованого і безпосереднього самопізнання, самоконтролю, рефлексії, розвитку здатності до самоаналізу та самопостереження.

Однією з головних умов гармонійного розвитку «Я-концепції» студентів-психологів є розвиток позитивної установки на поведінку. Несвідоме чи усвідомлене сприйняття себе як унікальної особистості буде сприяти розвитку поваги до себе, вибору правильної поведінки, буде запорукою

гармонійних стосунків з оточуючими і собою. Для того щоб відбулися позитивні зміни і реалізувалися можливості саморозвитку необхідні наявність адекватного «образу Я» і адекватного самоприйняття.

Гармонізація «Я-концепції» має реалізовуватись у різноманітних варіаціях, як виховної так і навчальної роботи, які діалектично пов'язані між собою, це: соціально-психологічне навчання (активні форми), просвітницькі та профілактичні форми роботи, групові та індивідуальні консультації. Виважена, спланована система виховної і навчальної роботи у діалогічному просторі сприятиме реалізації потенціалу особистості. Це есплікується у *когнітивному* (розширюється розуміння інших і себе, об'єм знань, з'являється усвідомлення життєвих і професійних цілей, кардинально змінений погляд на власне життя; *поведінковому* (підвищення здатності до відповідальності та самоконтролю, оволодіння новими техніками і методичними прийомами особистісного розвитку, підвищення здатності до самоуправління і самовираження); *емоційно-оціночному* (підвищується цікавість до власного внутрішнього світу компонентах).